

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

Адрес: София, ул. „Св. София“ № 2 тел. 8-29-83 сметка 110-11 БНБ — Софийски градски клон

† Неврокопский Митрополит ПИМЕН

ЕКЗАРХ ЙОСИФ I

(45 години от смъртта му)

Изтекоха 45 години от смъртта на приснопамятния български Екзарх Йосиф I — в мире Лазар Йовчев. През тоя период от почти окръглен половин век българската народна съдба в православно-църковна насока написа много страници, отбеляза много дати и увековечи много имена — светлите за радост, а скръбните за поука на народ и църква.

Сред това зиждително обилие от имена, събития и дати дълг на признателност, проява на благородна хуманност и спазване на осветена през вековете традиция е в деня на паметната кончина на Е. Йосифа да си припомним името, да възкресим спомена и да се поклоним пред паметта на този велик син на Алтън Калюфер, който ведно с легендарния певец Христо Ботев му припечели неувяхваща слава.

Изминалите 45 години от смъртта на тоя бележит първоинерарх и строител на величавата сграда на всебългарската родна църква позволяват в пълнота да обгърнем делото и подвига му, да оценим каква Божия благословия за българския народ и българската православна църква е фактът на неговото появяване и проявяване на фона на българския общоцърковен живот.

До днес са живи мнозина от ония, които на 25 юни 1915 година изпратиха скъпия покойник до вечното му жилище при тържественост и почит, при непринудена спонтанно проявена общонародна скръб, указвани само на малцина смъртни. Те помнят нескончаемата траурна процесия от Синодалната палата до катедралния храм „Св. Неделя“. Те каточели и сега гледат пред себе си запалените жертвеници и чуват горещите молитви, които опечаленият осиротял народ в оня момент на национална покруса е отправял към Бога и за себе си, и за душата на покойника.

Кое породи тоя спонтанен изблик на почит и признателност към покойния истински духовен баща на народа? Кое допринесе и днес — половин век от тогава — образът му да е жив в сърцата на хората?

— Породи го обаянието на неговата цялостна личност — физически образ и духовен лик. Поро-

Реч, произнесена на 3 юли 1960 г. в столичния катедрален храм „Св. Неделя“ на заупокойната св. Литургия по случай годишнината от блажената кончина на Екзарх Йосиф.

ди го неговият завършен характер на общественик, църковник и политик от висок ранг. Породи го неговото беззаветно, всепредано служение на един църковен и в еднаква мяра народен идеал, който се покрива с политическите стремежи и копнежи на целия народ.

Стройна и внушителна фигура. Правилно очертано лице, обрасло с красива черна брада. Тъмнокестеняви, благи, меки очи под дълги мигли. Спокойни, отмерени и бавни движения и говор. Често спира речта си, за да търси най-съответния подходящ израз на мисълта си. Сولی речта си много често и с френски думи. Спокойно и търпеливо изслушва събеседника си, който и какъвто и да е той. Струва ти се, че мнението ти се усвоява. Велика личност. Колкото обаятелен и смирен външно, толкова истински просветен и нравствено силен. Излязъл от народа, той обичал народа с пълнота, която само великите души могат да проявят... Такъв го помнят и познават съвременници и близки помощници.

Основни черти в неговия характер са: мъдрост и търпение, усвоени в школата на църковни подвижници и мислители като св. Ат. Велики, Декарт и Франклин, и други крепители на Христовата вяра или световната правда; и борческа воля, засилена от величествени примери от нашето минало, като тия на Паисия, Неофитовци и Иларион Макариополски, които определят навсежда жизнения му път. „Преди да стана гражданин в обществото, трябва да зная в съвестта си, че съм една личност“ — пише той. И тази своя максима той помни и следва цял живот и изгради себе си по характер в личност, която и днес очарова всички. Турски държавен чиновник, той трябваше да бъде лоялен към портата. Представител на българския народ, трябваше да отстоява народните интереси в хармония със София. Представител на православието, трябваше да укрепва добрите отношения с Русия — покровителка на православието в Турция и защитница на поробеното славянство на Балканите. В това широко поле на дейност се проявиха необикновените му качества на дълбок политик, мъдър църковник и упорит българин. Тия му качества го направиха кумир на всички българи от Черно море до Морава, от Бяло море до Дунав, от Охрид до Лозенград. Фигурата на Екзарх Йосифа е толкова голяма, из-

минатият от него земен път е толкова богат с всенародни усилия, жертви и борби, че се покрива с историята на българското племе от освободителната епоха до смъртта на екзарха. Опитаме ли се да проследим фазите на почти половинвековната му дейност, ще видим, че те почти съвпадат с най-важните и съдбоносни моменти от историческия живот на народа ни през това време: създаването на Екзархията, като първо тържество на българския национален дух, пробуден от хвърлената от Паисия искра; първите стъпки на младата Екзархия, революционните движения и гонения против свободната Българска църква; освободителната Руско-Турска война; погребването на Сан-Стефанска България и ролята на Екзарха като обединително звено между разпокъсаните части на родината; постепенното закрепване на българския дух в европейските вилаети на Турция; епичното Илинденско въстание и цялото развитие на многосложния Македонски въпрос и процъвтяването на българското училищно културно-просветно дело в Македония и Тракия; войната — тържеството и погромът на България.

През всичкото това време, издигнат над всички дребни спорове, които разколебаваха народа, Екзарх Йосиф бе станал светец, комуто всички вярваха, комуто всички се надяваха, комуто всички се кланяха, който олицетворяваше народното единство. Почти 40 години той стоя на божествена стража в столицата на халифите да брани правата на българите, да пази народното име, да работи за обединението на българския народ. С висока светителска мъдрост и държавническа умелост той спо-

лучи да възвърне в очага на народното семейство разпръснатите българи. Неговата светла личност обаяваше, привличаше, предразполагаше. У него бяха съчетани най-високите качества на християнин-пастир с тия на дълбокомислещ философ и горещ родолюбец. Искрен и предан служител на Бога и родината, живял с българските радости и тъги, той бе и днес остава дивен пример за всеки, който иска да живее за църквата и отечеството си и е готов да се жертвува за тях. Делото му е велико и народополезно за просветата и родината във всички времена. Служението му е свято, чисто, вдъхновено и духовно жертвено за църква и народ. Образът му сияе светъл и чист, буди духовна радост и по църкви и домове се е издигнал и стигнал до святата висота на иконата.

Затова много правилно Негово Светейшество Българският Патриарх Кирил отбелязва в един свой труд, че „името и делото на Екзарх Йосиф са скъпо достойние на българския народ и гордост на българската православна църква.“

Като него, Патриарх Кирила, и ние в смирение ще кажем: „Бог да упокои светлия му дух. Да помолим Бога духът на приснопамятния Екзарх Йосифа да живее всякога в българската църква, да вдъхновява всички нейни служители и особено (добавяме ние) просветения приемник и продължител на делото му в църковно главенство Негово Светейшество Патриарх Кирила, та славата и силата на Екзархията да бъдат непрестанен потик на църковно творчество и да се осъществят в делото на ново-възстановената Българска Патриаршия. Амин“.

Първовърховни апостоли — славен манастир

Св. Православна църква на 12 юли тържествено чествува паметта на св. първовърховни апостоли Петър и Павел, които много са се потрудили за нейното утвърждаване като „стълб и крепило на истината“ (1 Тим. 3:15).

Дивни апостоли!

Първият от тях — Симон — бил рибар от бреговете на Витсаида Галилейска. Неговият брат Андрей му съобщил радостната вест, че е намерил Месия и го довел при Исуса. Спасителят го назвал Кифа или Петър, което значи камък. Петър станал един от любимите апостоли на Христа и ловец на човеци. Чрез Божието име лекувал болни и възкресявал мъртви. Той бил с Христа на Тавор, в Гетсимания и другаде, и при всичко това си останал човек, проявяващ в часове на изпитания малодушие и немощ. Ала в покаяните сълзи и терзанията се връщал при Бога и ехтял високо неговият глас: „Да, Господи, Ти знаеш, че Те обичам!“ (Иоан. 21:16). И заради голямата му любов Бог му простил всичко, защото виждал как той умъдрявал от горнялото на изпитанията. Укрепен от Духа Светаго на празника Петдесетница, ап. Петър огласил със Словото Божие Иерусалим, Самария, Лидия, Иония, Кесария Палестинска, Понт, Галатия, Кападокия и др., също и гр. Рим, където по времето на императора Нерона в 67 г. мъченически пострадал за Христа чрез разпъване на кръст и то с главата надолу.

За нас, християните, св. ап. Петър е символ на покаял се богоотреченик от истинския Бог, който въздига и укрепява всичко (1 Парал. 29:12).

Вторият — св. ап. Павел, наричан отначало Савел, бил „дирещ заплахи и убийства срещу учениците на Господа“ (Деян. 9:1). Но Бог от гонителя на Църквата го направил Свой избран съд, за да понесе името Му пред народи, царе и синове Израилеви (Деян. 9:15). Той се преродил от Божията благодат, изляна обилно върху му, и станал, по думите на св. Иоана Златоуста, от вълк на агне, от враг на приятел, от богохулник на богослов. Нищо вече не могло да го отлъчи от Бога: ни скърби, ни притеснения, ни окови, ни тъмници. Със своето огнено слово за Христа огласил Антиохия, о-в Кипър, Икония, Листра, Дервия, Филипи, Солун, Атина, Коринт, Ефес, Македония и др., също и Рим, където по времето на императора Нерона в 67 г. мъченически загинал за Христа, посечен с меч.

Историческият Петропавловски манастир е издигнат в чест и памет на тези свети първовърховни апостоли и вселенски учители Петра и Павла: Този китно-бял манастир, царствено кацнал на източната издадена скала на Арбанашкото високо плато, спуснало се към Лясковец, Горна Оряховица и с. Драгижево, е един от най-старите манастири във В. Търновска епархия. Името му, навярно, е свързано с построяването на търновската архиепископска църква „Свети апостоли Петър и Павел“ в на-

чалото на 13 в. През 1393 г. и този манастир бил разрушен от турците. Благочестиви люде го възобновили. Тук в 1700 г. било замислено и организирано известното в историята Марино въстание, начело на което застанал Стоян войвода, син на вдовицата Мария от Търново, вдъхновителка на въстанието. Повече от 1500 души въстаници развели тук знамето на свободата, огласили Арбанашките възвишения с бойни песни, благославяни от игумена иеромонаха Софрония и монаха Иеронима, също участници в бунта. Изпратените войски на търновския аянин били разбити. Въстанието се разширило. Народът наскочал да брани вяра, род и чест български. Ала повиканият на помощ от гр. Одрин Кърджали Омер паша с многобройна войска смазал жестоко разбунтувалите се българи. Войводите Стоян и Мирчо забягнали във Влашко. Вдовицата Мария била хваната укрита в една воденица, бита до смърт и обесена на дърво край река Янтра. Главите на много въстаници били отрязани, набити на колове и разнасяни из търновските улици, за да се спласи населението. Игуменът иеромонах Софроний и монах Иероним били свързани с тежки вериги, намазани със смола и изгорени живи в една от килиите на подпаления манастир.

По-късно в килиите на тази възобновена св. Обител била преписвана историята на отца Паисия. А през 1856 г. избухнала дядо Николакевата буна, под водителството на капитан дядо Никола Филиповски от Търново. Четниците спечелили победи в редица сражения. Но в Габровско капитан дядо Никола бил издебнат и убит, едни от въстаниците — избити, други — заловени и избесени, а трети — осъдени и изпратени на заточение в Диарбекир, Мала Азия.

Няколко години по-късно — в 1862 г. — пак в този манастир се организира и избухнал бунт —

така нареченото Хаджи Ставрево въстание, начело със сливнелията х. Ставри Койнов. Участие в него взели игуменът иеромонах х. Теодосий с брата си монаха х. Иоасафа Иваникиеви, горно-оряховчани. Търновският аянин Хасан Таксим паша потушил въстанието. Мнозина били убити и избесени, а отиците Теодосий и Иоасаф осъдени на доживотен затвор в Диарбекирските зандани.

Тук са намирали радушен прием апостолите на българската свобода: епископ Софроний Врачански, архимандрит Неофит Бозвелията, Васил Левски и др.

Тук е игуменствувал възрожденецът архимандрит Максим Райкович, брат на Преображенския манастир, пръв български учител на малките българчета в Лясковец, приятел на влиятелния лясковчанин х. Илия х. Донеф Бурата, с когото застанали начело на внушителната група лясковчани, участници във Велчовата завера през 1834—1835 г.

Тук през 1874 г. било открито първото българско духовно училище, по-късно известната Петропавловска духовна семинария, която излъчила голям брой български общественици и народни учители.

Тук е прекарал като невинен затворник близо шест месеца великият син на Българската Православна църква и на българския народ — Търновският митрополит Климент (Васил) Друмев — жертва на Стамболовия режим през 1893 г.

Тук всеки камък е жива история и всяка педя земя е скъпа за признателните христолобиви и родолюбиви българи от този край, които преди три години издигнаха със щедра и похвална християнска благотворителност новата манастирска църква.

Света обител на безсмъртни сенки! Всеблагият Бог да я благославя всякога отгоре с небесни благословии! (Бит. 49:25).

Архимандрит НЕСТОР

Възвръщане мощите на преподобний Иван Рилски в Рилската св. обител

На 14 юли (1 юли ст. стил) Българската църква чествува възвръщането св. мощи на всебългарския светец и покровител преподобний Иван Рилски в Рилската св. обител.

В пустинно жителство и ангелско пребиваване преживял светият наш отец до 70 годишна възраст. Когато наближил края на земния му живот, той усилил молитвения си подвиг и като проливал топли сълзи, коленопреклонно се молил: „Боже, Вседержителю, приеми мене грешния и недостоен Твой раб и причисли ме към лика на Твоите избраници. Понеже нищо добро не съм извършил на земята, затова, Благий, моля Твоята благодат да повели на благия ангел, та да не бъде попречено на Моя възход от духовете на лукавството“. Молитвата си и живота си завършил с думите на Исуса: „Господи, в Твои ръце предавам духа си“.

На мястото на последното му жителство на земята бил и погребан с подобаващи почести.

Наскоро от гроба му започнало да се разнася благоговоние. „След като измина не малко време, яви им се (на братята) и заповяда да пренесат тялото

му в гр. Средец. Те като отвориха гроба, видяха цяло тялото на преподобния, непричастно на тление и изпущаше благовоние. Прославиха Бога, с чест го пренесоха в Средец и го поставиха в църквата на св. евангелист Лука. После бе съзидана прекрасна църква в името на светеца и в нея поставиха преподобния, който правеше дивни и преславни чудеса“.

Колко време след блаженната кончина на преподобния светите му мощи са останали в Рилската пустиня, няма достоверни данни. Вероятно това е станало в края на X в., но във всеки случай преди падането на България под гръцко робство. Със славолюбия, с духовни песни и големи почести св. мощи са били пренесени в старославния гр. Средец. Тук те останали докогато във времето на гръцкия император Андроник (1183—1185 г.) гърците били разбити, земята им опожарена и разграбена от войските на унгарския крал Бела III. В това опленяване не била пощадена и България. В 1183 г. унгарският крал взел и отнесъл в своята страна и най-скъпото достойние на славния Средец и опо-

рата на българите — раклата със св. мощи на преп. Иван Рилски. С подобаващи почести те били поставени в църквата в гр. Острогом, сегашният Гран. И тук св. мощи се прославили с много чудеса и изцеления. Като видял всичките чудеса и особено наказването тамошния епископ, който като се усъмнил в истинността и чудодейната сила на св. мощи, онемял, кралът много се изплашил и като се поклонил на св. мощи, наредил да украсят раклата със злато и сребро и да бъде върната в Средец. Това станало в 1187 г.

Има и друга една версия относно причината за връщането на св. мощи в Средец:

През 1185 г. Асеновци вдигнали въстание за освобождаване от гръцкото робство. Тяхното въстание намерило привърженици най-вече в източните предели на страната. Населението от западните български земи още не можело да се примири с отнасянето на св. мощи в Маджарско. Гърците, за да предотвратят присъединяването на западното българско население към Асеновци и за да отговорят на тази им духовна мъка и жажда, влезли във връзка с маджарския крал и успяли да издействуват връщането мощите на светеца в Средец.

И, както се казва в житието на светеца, не много време след това, когато Бог благоволил да възстанови българската държава, при благочестивия цар Асен, който след като освободил и приел всички български земи, решил да пренесе мощите на светеца в своята столица.

В пренасянето мощите на светеца от Средец в Търново вземал участие сам Търновският Патриарх Василий. А в процесията са влизали монасите от св. Обител в Средец, където са почивали мощите начело с игумена Иоаникий и много други богобоязливи монаси и люде. Процесията била придружавана и от 300 войници.

Докато свещената процесия се е придвижвала към Търново, цар Асен наредил да се построи нова църква на името на светеца в която да бъдат положени пречестните му мощи. Когато процесията пристигнала, църквата още не била привършена. Затова светата ракла престояла седем дни на градския окоп, докато църквата била довършена напълно.

Пренасянето на св. мощи е станало в 1194—95 г.

Новата църква била съградена на Трапезица. Сега и мястото ѝ не се знае.

В старопрестолния град Търново св. мощи останали до втората половина на XV в., или около 275 години. При царуването на султан Мохамед II (1451—1481 г.) било разрешено връщането на мощите на Рилския светец от Търново в Рилската св. обител.

За това последно пътешествие на св. мощи и окончателното им установяване във Рилската св. обител най-подробни вести и сведения ни дават Владислав Граматик и Димитрий Кантакузин.

Най-подробен в това отношение е Владислав Граматик, който написал „Повест за възвръщането на мощите на преподобного отца нашего Иоана Рилскаго от Търново.“

За верността на описаните събития в тази повест не може да има съмнение. Сам Владислав Граматик е съвременник и свидетел на това изключително събитие. Той сам е бил между посрещачите, когато мощите са били внесени в св. Обител и лич-

но е разговарял с придружителите на св. мощи още от Търново и е почерпил най-точни и непосредствени сведения за всичко, което е станало по пътя на пренасянето на св. мощи.

Владислав Граматик в тази повест отделя голямо място за възобновителите на св. Обител — тримата братя Иоасаф, Давид и Теофан.

Радостта на манастирското братство по възобновяването на св. Обител се преумножила, когато пловдивският свещеник Яков, като дошел на поклонение, съобщил на братята, че нетленните мощи на Рилския светец се пазят в Търново. Наскоро в манастиря дошел и друг поклонник, който също разказал за св. мощи в Търново и още, че сам той ги видял и им се поклонил, и че научил за много чудеса извършени чрез тях.

Веднага била изпратена делегация, за да провери истинността на тези вести. И когато били потвърдени от очевидците-делегати, тогава манастирската управа предприела всички мерки за незабавното възвръщане на мощите в манастиря.

В онова време на тежко робство да се пренесат св. мощи тайно, не е било възможно. Да се тръгне открито е било рисковано. Но и тук Божият промисъл не ги оставил без подкрепа.

По застъпничеството на вдовицата-султанка Мария, дъщеря на сръбския деспот Георги Бранкович, било получено султанско разрешение. С него за Търново се отправила делегация начело с третия брат-възобновител Теофан. В Търново пратеничеството се натъкнало на неочаквани пречки. Търновци не искали да се разделят със светинята, която им била и надежда и опора. Та нали на старобългарския град е останала само тази утеха! . . . И само султанското разпореждане ги склонило да отпуснат мощите. Но от мъка, никой не излязъл да ги изпрати, освен някои монаси и бедни граждани.

Особено тържествено и трогателно Вл. Граматик описва посрещането и изпращането на св. мощи в и от Средец.

В този град процесията направила престой от шест дни. Раклата с мощите е била положена в старинния храм на св. в. м. Георги (който и днес съществува като древен паметник на културата). През това време някоя видна жена поръчала да направят ковчег от негниещо дърво, а мъжът ѝ дал скъпа златна покривка за раклата. В този ковчег се пазят светите мощи и до сега.

На седмия ден раклата била изпратена тържествено от много народ, начело със свещеници, облечени в светли одежди, далече въвн от града. Трогателна била разделялата със светеца. Някои благочестиви люде обаче придружили процесията чак до св. Обител.

До Средец раклата била пренасяна с превозно средство. Но от Средец до Рила тя била носена вече на ръце.

Манастирското братство, начело с игумена Давида и много народ, като узнали, че свещената процесия приближава, излязли на ден и половина път — до р. Герман — за да я посрещнат.

На 28 юни 1469 г. процесията пристигнала до манастирския метох Орлица и св. мощи били внесени в храма „Св. св. ап. Петър и Павел“, тъй като на другия ден — 29 юни бил празникът на първоверховните апостоли. За празника бил дошел и третият брат-възобновител — епископ Иоасаф.

На другия ден — 30 юни — сам епископ Иоасаф пръв понесъл раклата. Останалото в манастира братство излязло чак до местността Върбица, по-долу от сливането на река Рила и Илиина река. Там е станала вълнуваща среща. С псалми, песни, славословия и молитви шествието навлязло във възобновената и сега зеловъзрадна св. Обител.

И така, може би след повече от 500 години странствуване и престоюване в Средец, Маджарско, отново в Средец и Търново, св. моши на всебългарския покровител наново били възврънати в българския Сион.

Специалното тържество по възвръщането на св. Моши се състояло на другия ден — 1 юли ст. стил. За случая ученият велможа Димитрий Кантакузин съставил специална служба, която според Вл. Граматика, услажда душата повече от пчелния мед и

развеселява всяко боголюбиво сърце.

От тогава е установен и този празник — Възвръщане мощите на преп. Иван Рилски в Рилската св. обител.

След приключване на тържеството било отправено благодарствено писмо до султанката Мария. А тя отговорила с християнско смирение, като благодарила на Бога, че ѝ е доставил тази духовна радост. С отговора изпратила и скъпа покривка за раклата на светеца.

Припомняйки накратко събитията по странствуването и възвръщането на св. моши на преп. Ивана Рилски, нека да заключим с думите на житиеписеца му: „Помени пред Господа, блаженный, онези, които чествуват твоята памет...“

Прот. Д. КАЛЕВ

Важни подробности за старобългарския църковен разпев

След падането на България под турско робство, старобългарското църковно пение било пренесено в Русия от емигриралите там български свещеници и певци, начело с духовниците Киприян и Цамблак. В една от предишните статии посочихме и пътя, по който е вървяло разпространението му извън границите на поробената ни родина.

Следите на напева обаче в нашето отечество безследно изчезнали, поради създадите се в България през време на петвековното турско робство условия, които довели до постепенното унищожение на българската книжнина и на културните ни ценности.

Подир освобождението на България, към края на 90-те години от миналото столетие, в църковните среди се заговорили за някакво си старобългарско пение, пренесено в Русия към края на XIV век и сега открито в Московската Синодална библиотека от проф. С. Смоленски.

Св. Синод на Българската църква, заинтересован от откритието на старинния ни църковен напев, в желанието да узнае каква е неговата същност и произход, изпратил в Русия през 1902 г. музиколога Анастас Николов да проучи въпроса и да събере материали. Интересуващите се от старобългарския напев Хр. Шалдев и Д. Тюлев, които по онова време били студенти в Русия, помогнали на Ан. Николов в работата му. От своя страна и те успели да съберат ценни ръкописи със същите напеви. Събраният материал бил представен в Св. Синод за по-нататъшно проучване.

Междувременно българската общественост била силно заинтересувана от намерения ценен за нас напев. Голяма част от богомолците, които смятали, че е настъпил удобен момент за промени в църковното ни пение, настоявали да въвеждането на старобългарския напев в църковна употреба.

Имало обаче и противници, които отричали оригиналния произход на намерения напев, понеже в него уж се чувствувал повече руски певчески елемент, отколкото български. По въпроса се повдигнала оживена полемика, като и двете страни посочвали убедителни доводи в полза на своите твърдения, вследствие на което Св. Синод бе поставен в затруднение да се произнесе по този важен за Църквата проблем. Преценявайки последствията, които биха настъпили за църковното ни пение от едно прибрано решение на въпроса и нямайки възможност да вземе определено становище по него, Св. Синод предоставил на българските музиколози те да разрешат въпроса за същността и произхода на напева. Но музиколозите и до днес не са се произнесли определено по него.

Следва да отбележим, че нашата висша църковна управа е голяма радост посрещна вестта за намерения в Русия ръкописи от старобългарския напев, а и сега тя протектира и препоръчва за църковна употреба композициите, написани върху същия напев. Това се вижда от про-

явения ѝ интерес към него с изпращането на Ан. Николов в Русия да снеме копия от материалите, а също така и от окръжното, издадено на 24 март 1921 година за одобрение и препоръка на написаната от Ан. Николов литургия със старобългарски напеви.

Но имало, пък и сега има специалисти, които изказват съмнение относно автентичността на открития в Русия „Български разпев“ по простата причина, че в България са изгубени следите му и няма как да го сравним с оригинала. Според тях мъчно ще бъде да се докаже неговата идентичност със старото ни църковно пение, оформено през второто българско царство от Търновската патриаршия, като се знае, че то се е предавало в Русия изключително по слух. Цели три столетия до неговото записване с кръгови нотни знаци през XVII век, напевът бил подложен на местна руска слухова асимилация, която без съмнение е видоизменила мелодическата му конструкция. Като повод за подобен скептицизъм те сочат случая с разпространения в Русия „Гръцки разпев“. Сравнен с осмогласието на Дамаскина, този напев съществено се отличава от гръцкия оригинал. А ние знаем, че мелодическата оформеност на Дамаскиновото пение винаги се е напела от Цариградската патриаршия в неизменен вид. Когато, обаче, същото цариградско пение се предавало на руския народ след покръстването му през X-то столетие — 988 година — то е претърпяло коренна промяна при процеса на възприемането му от руското музикално схващане. За доказателство служи задостойникът от литургията на Св. Василий „О Тебе радуется“, хармонизиран от руския композитор С. Смоленский. Върху самото песнопение авторът изрично посочва, че напевът е „гръцки“. А при обстоен анализ на напева, съпоставен с гръцкия оригинал, ясно проличава мелодическото им несъответствие. Наистина, отделни пасажки от „гръцкия разпев“ едва доловимо напомнят нещо от мотивите на източния осми глас, но всичко останало е руско музикално творчество.

Разсъждавайки по аналогия и за старобългарския разпев, ще се дойде до заключение, казват те, че и този напев, вървейки по същия път на асимилация, в процеса на руската музикална концепция също е претърпял чувствителни промени, вследствие на което и той е изгубил първоначалната си мелодическа физиономия.

Изхождайки от това становище, което изглежда напълно достоверно, ние в настоящата статия си поставяме за задача да разгледаме музикалната същност и мелодическа структура на намерения в Русия „Български разпев“, когато не бива да смесваме с оригиналното старобългарско църковно пение на Търновската патриаршия, тъй като за него нямаме още истинска представа, щом не сме се добрали до същинския му вид.

От материалите, които е представил Ан. Николов в първа и втора части, литографирани в Петербург през

1905 година и от двете книги: „Литургия“ и „Празнични служби“, напечатани в София в 1921 година, се вижда, че старобългарското осмогласие се е оформявало по образеца на Дамаскиновото и руското и че в него са застъпени всички видове пения за всеки глас поотделно — стихирарическо, пролологическо, тропарическо и подобно, с изключение на припевното, което по всяка вероятност е пропуснато от Ан. Николов по някакви съображения. (Както знаем от руското и Дамаскиново осмогласие, припевното пение се пее речитативно към дадена стихира, според мелодическата форма на напева от даден глас и не може да се допусне, щото стихирите на „Господи възвах“ и „стиховните“ стихире в старобългарското пение да са се пеели без припеви).

Музикалният анализ върху горензброените материали, с които засега разполагаме, установява, че старобългарското пение в мелодическо отношение значително се отдалечава и от Дамаскиновото и от руското, както се вижда от съпоставянето, което правим по-долу. Погледнато конструктивно, ние се убеждаваме, че главните стихирарически образци „Господи възвах“ и „Да изправится молитва моя“ имат логически завършени колена във вид на музикални изречения, изгъстрени с прекрасна мелодия, неотстъпваща по красота и съвършенство на споменатите чужди осмогласия. За съжаление, Ан. Николов, както той твърди в предговора към литургията, е поместил само „малкия напев“, а е пропуснал „големия напев“ на тези важни песнопения и с това е лишил българската музикология от много ценен материал. От певческата практика е известно, че в Дамаскиновото и руското осмогласие „Господи възвах“ се пее пространно и кратко и че пространният напев (т. н. „Большой напев“) е много по-важен, понеже той се изпълнява при тържествени случаи на възкресни и празнични служби докато „краткият напев“ се изпълнява в делнични дни. Това обстоятелство ни накарва да потърсим в руските стари сборници стихире от пространния старобългарски напев и такива намерихме в книгата на В. Кръстев „Очерки“ стр. 120—121. Това са две песнопения: „Господи възвах“ и „Да изправится молитва моя“, взети от сборника на С. Скребков (Гос. Муз. И. 1740 г. № 107). За наша изненада, обаче, мелодията им нямат нищо общо със стихирите, посочени като пространни в петия стихирарически глас от Ан. Николов и си задаваме въпрос от какъв вид напев са те? Ако допуснем, че са взети от „Большой напев“, не можем да си обясним съществуващото между тях несходство, знаейки, че в Дамаскиновото и руското осмогласие между пространното и краткото пение има много допирни точки на мелодическо съприкосновение. Възможно е в случая мелодическото различие между наличните стихире да се дължи на преработката и влиянието оказани от руската певческа практика до XVII век, по силата на която „малкият старобългарски напев, както казва С. Скребков, е изгубил всякакви български черти и по нищо не се отличава от Киевския и Знаменския разпев“ (вж. В. Кръстев „Очерки“ стр. 121).

Предвид на това, че поместеното песнопение в книгата на С. Скребков „Да изправится молитва моя“ е интересно от музиколожко гледище, нека анализираме неговото музикално съдържание. С. Скребков не е отбелязал гласа, на който е построено то, но сравнявайки го с Дамаскиновите напеви, намираме, че мелодическото му развитие върви по V стихираричен глас, транспониран от ре минор на ла минор. Главното движение на мелодията се върти около петата степен. Фактът, че сектата на слизащия надолу мелодически ход на песнопението е намалена с половин тон, напълно подкрепя мнението ни за гласовата му принадлежност — V гл. Макар песнопението и да заема цяла почти страница, същността на мелодията му е предадена в един ред и половина и това кратко мелодическо съдържание се повтаря точно седем пъти. В това отношение то ни напомня известната църковна песен „Свете тихий“, стихираричен напев от втори Дамаскинов глас, където основният мотив, изразен само с една музикална фраза, неизменно се повтаря до края, като предложение и отговор.

Но не са достатъчни две само стихире, за да получим представа за пространния напев на старобългарското стихирарическо пение. Трябва да се издирят и други песнопения от този род, за да се направят сравнения и съответни изводи.

За да се изтъкне самобитността на старобългарския разпев дори и в този си прекроен вид, както го намираме

в откритите руски ръкописи, тук в нашето изследване ние ще се задоволим само с наличните материали, с които понастоящем разполагаме, като направим кратък анализ в мелодическата структура на старобългарския тропарически напев от всички гласове, и го съпоставим и сравним със същия напев от Дамаскиновото и руското осмогласие.

Ето какви изводи се получават от такова съпоставяне:

1. Тропарическото пение от първи глас на българския разпев няма нищо общо нито с Дамаскиновото, нито с руското пение от същия глас. Българският напев се развива в мажорен тон (фа), а Дамаскиновото се развива в минорен тон (ре минор). При разгъването на своите колена, обаче, българското тропарическо пение напомня моменти от руското ирмосно пение.

2. Тропарическото пение от втори глас на българския разпев не прилича на Дамаскиновото, а наподобява руския напев от IV глас.

3. Тропарическото пение от третия глас на българския разпев е особено типичен по развитието на мелодичната си линия. То няма нищо общо с Дамаскиновото от същия глас, нито се доближава до руските напеви. Произхода му трябва да се търси в някоя старинна българска народна песен.

4. Тропарическото пение от четвъртия глас на Българския разпев се развива по фригийската гама и има съприкосновение с Дамаскиновото пение от същия глас. Мелодията му, макар и да се състои само от две колена, е твърде приятна и молитвена. Този напев получи широко разпространение в нашите църкви и се пее с желание от богомолците (напр. тропарят на Св. Никола „Правило вери...“). Дължи се навярно на обстоятелството, че този глас има допирни точки с народните ни песни, построени на същия фригийски лад.

5. Тропарическото пение от пети глас на българския разпев няма нищо общо с Дамаскиновото пение. Напомня обаче руски мелодии от катавасите на пасхалиния канон „Да воскресет Бог“.

6. Тропарическото пение от шестия глас на българския разпев е показано като еднaкво с руското църковно пение от същия глас. Ан. Николов изглежда не е намерил тропаря от този глас в ръкописите и за да няма празнина в осмогласието, е поставил руския напев вместо липсващия български.

7. Тропарическото пение от седмия глас на българския разпев също няма нищо общо с Дамаскиновото пение. Доближава се донякъде до руското тропарическо пение от същия глас и то само в първото коляно, където мелодията им напълно съвпадат. Чувствува се, че мелодията има самобитен произход, но че под влияние на руската музикална концепция тя е доближена до напева на руския седми глас.

9. Тропарическото пение от осмия глас на българския разпев има чувствителна прилика с руското от същия глас. Те и двете се състоят само от по едно коляно, което в началото, средата и края и в двата случая засяга еднакви ноти и по такъв начин се получава впечатление, като че ли взаимно се покриват. В този глас най-ясно проличава оказаното въздействие на руското музикално схващане върху старобългарския напев. Тук почти са заличени самобитните качества на нашия напев и само секундовите украси, разхвърлени между слоговете при основните тонове за ритмично разнообразие, говорят за българския му произход.

Тази кратка характеристика на старобългарското тропарическо пение няма за цел да задълбочи анализа в търсене на конкретни връзки между него и народните ни песни, което би ни отдалечило от поставената ни тук задача. Ние само констатираме, че то няма нищо общо със същия род Дамаскинови и руски мелодии и това обстоятелство напълно потвърждава неговия самобитен български произход. При разглеждането на I, III, IV и отчасти VII гласове бе изтъкнато, че тяхното тропарическо пение е пропито с народно-песенен елемент. А другите гласове, бидейки подложени на по-чувствителна асимилация от руската църковна практика, се оказаха по-близки до духа и характера на руските напеви.

И все пак, въпросът за първообраза на старобългарското пение от времето на Патриарх Евтимий остава открит. Жалко, че към този голям за българската музикология проблем липсва дължимата заинтересованост. Излиза така, че най-значителната музикална проява на българския народ през средновековието — старобългарския

църковен напев — и до днес остава неизследвана и научно неразрешена. Не е направено почти нищо от научните институти, за да се доберем до неговия същински образ, какъвто му бе създал народът.

При търсене начин за разрешаването на въпроса, ние направихме опит да тръгнем по друг път на изследване. Насочихме вниманието си към издирване на църковни песнопения, в които да се чувствава налице на народопесенен елемент. Изхождайки от предположението, че при Търновската патриаршия е съществувала църковно-певческа школа, имаме убеждението, че около древната столица ще се открият следи от старото ни църковно пение. Такива следи сполучихме да открием в гр. Елена и в Габровския девически манастир, а след това и в дру-

ги манастири от Търновската епархия. В мелодическото съдържание на визираните песнопения, които доста се отличават от Дамаскиновите, ясно личи самобитна народопесенна интонация. Ако издирванията продължат в същата насока, може би ще се открият и други материали, след проучването на които ще се направят съответни заключения.

Насърчително е, че институтът за музика при БАН, комуто бе докладвано за записаните вече материали, се интересува от това важно за нашата музикология откритие и вярваме, че започнатите изследвания и проучвания ще бъдат доведени до край.

ПЕТЪР ДИНЕВ

ЦЪРКОВЕН АМВОН

Огненият пророк

(ПРОПОВЕД ЗА ИЛИДЕН)

Едно от най-интересните явления в Старозаветния свят е пророческото служение. Славата на пророците като вестители на Божията воля е шумяла нашироко. Те били хора с необикновена духовна сила. Основната им задача била да подготвят човечеството към приемане на Спасителя, обещан от Бога още в зората на общочовешката история.

Тая си задача те изпълнявали чрез боговдъхновени пророчески слова, които се предхождали, съпътствували и следвали от велики дела, от саможертвен подвиг, от непрестанна борба срещу злото в света.

Връзката им с вечния, всемогъщ и вездесъщ Дух, Бога, била толкова здрава и жива, че те показали себе си като органи-проводници на Божията воля в живота на човешкия род. Те били гръмогласни глашатаи на Твореца в света, тръби на небесния призив към човечите да се опомнят и вразумят.

Тая чудна връзка ги правела забележително смели: да кажат истината, да разобличат лъжата, неправдата, да заприщат пороните на злото. Нямамо мъка, колкото и страшна и жестока да е била тя, която да ослаби твърдостта им в устояване на божествените позиции на правдата.

Измежду тях има един, когото вековете са запомнили като огнена стихия, която изгаря всяка нечистота, появила се на пътя ѝ. Това е пророкът на огъня, който пада от небето и пали жертвениците на живата вяра и на голямата любов към Божието дело в живота на света. Това е свети Илия, за когото премъдрият Исус, син Сирахов, се изразил на своето време с думите: „Дигна се пророк Илия като огън, и словото му гореше като светило“ (Сир. 48:1).

Като огън се родил той, като огън израсъл, като огън горял и като огън напуснал земята. Като пламък огнен той продължава битието си през вековете, все тъй ярък и буен, както са го запомнили тия, които го видяли и чули.

Св. пророк Илия живял в 9 век преди началото на християнската ера. Родил се в галаадския град Тесвия, заради което в Библията носи прозвището Тесвитец. Едно древно предание разказва, че баща му имал видение: някакви благообразни мъже повявали детето му, току що родено, с огън. Кърмили го с огнен пламък. И разбрал той съдбата му: по целия му жизнен път пламъци ще блестят, огньовете ще се издигат високо и сам той ще гори в тях като факел, който не само свети в мрака, но и топли застудените и смразени души.

По вдъхновени Божие родители дали на детето си име Илия, което значи „крепост Господня“. Той трябвало да се издигне пред очите на смаяния от него свят като твърдия Господня, в която се разбива всичко, което пречи на живота да гори и да свети.

Когато Илия израсъл и осъзнал това си назначение, в

Израилската земя върлувал един от най-свирепите нейни владетели — цар Ахав. Жена му, царица Иезавел, е записала за себе си тъмната слава на една от най-коварните и лютти жени, каквито историята е записала в своите страници. Идолопоклонник бил Ахав. Идолопоклонница била Иезавел. В Самария те дигнали капище на Ваала, едно от езическите божества, и подложили на страшни гонения и мъки тогавашните пророци и изобищо служители на истинския Бог. Израилската земя се покрила с идоли. Изсушавали се безмилостно потоците на благодатта Божия в снагата на богоизбрания народ. Задуха тежка обхванала всички. Безмилостно изстребвани били правверните. Никой от обикновените човечи не смеел открито да спомене Божието име. Секира го чакала, дигната високо и готова за сеч.

В един от тия страшни дни Илия, строг и суров пустинник, с коса разрошена, с поглед огнено-зачервен, устремено влязал в двореца и казал на царя: „Жив Господ, Бог Израилев, пред Когото стоя!“ (III Цар. 17:1). Ти отрече Бога на небето и земята, искал да му каже той, и дигна капище на Ваала. Ти проля много кръв. Зверствата ти са безкрайни. Целият ад се е надигнал в душата ти и в душата на твоята избранница, езичницата Иезавел. Но знай и ти, да знае и тя, че Бог е жив! Заради ужасните грехове, заради страшната безпътница, по която вий увлякохте народа, небето ще се затвори. „През тия години няма да има нито роса, нито дъжд“ (III Цар. 17:1). През тия години ще има глад, смесен със злъч и с мъка без край.

Когато земята изсъхнала и ужасът стигнал връхната си точка, пророкът пак влязъл в двореца. Разярен посрещнал го царят с думите: „Ти ли си, който смущаваш Израил?“ Отговорът бил: „Не аз смущавам Израил, а ти и бащиният ти дом, понеже презряхте Господните заповеди и вървите по Вааловци!“ (III Цар. 18:17—18). Тия силни думи укротили гнева на езичника-цар и той приел облога: на планината Кармил да се провери, где е истината — в мъртвите изтукани ли, или в Бога Израилев.

И зашумяла вестта за този облог из цялата страна. И разнесло се името на пророка от уста на уста. И тръгнали от всички села и градове тълпи към планината. Дигнали се в една от нейните височини, където жреците на Ваала от една страна и Илия, пророкът на огъня, от друга, стоели пред своите жертвеници. Где ще падне огън от небето? Над жертвеника на Ваала, или над олтаря на живия Бог? Ето въпросът, който повтаряли всички.

Смълчав, Ахав гледал и чакал нетърпеливо изхода от тая борба.

Застанали жреците пред своя жертвеник, кланяли се до земята, дигали ръце нагоре, биели се в гърдите от ранната утрин до обед и викали: „Ваале, чуй ни!“ Изтуканът мълчал. Усмивнал се Илия на тоя чудат фанатизъм и казал на жреците: „Викайте по-високо! Може би

вашият бог се е замислил, или е заел с нещо, или е на път, а може би и спи! Викайте по-високо!" И почнали те да скачат лудешки около жертвеника, да пляскаят с ръце и да крещат все по-силно: „Ваале, чуй ни!“ Ваал продължавал да мълчи. И грабнали те ножове и копня, почнали да се бодат и да режат месата си. Кърви потекли по тях. „Викайте още по-високо! — искал да им каже с погледа си Илия, повече кърви пуснете из себе си, защото оглушало и ослепяло е вашето божество. Не ви чува, не ви вижда. Не се страхка от ужасите, в които вие, обезумялите, сте изпаднали! (Гл. III Цар. 18 гл.).

Тъй виденията около езическия жертвеник продължили до вечерта. И когато жреците свели безпомощно глави и отпуснали кръвясали ръце, св. пророк Илия, сам пламнал в огъня на голямата си вяра в истинния Бог, силен и вдъхновен коленичил пред своя олтар, дигнал ръце нагоре към безкрайните небеса и се замолил: „Чуй ме, Господи, чуй ме! Нека познае тоя народ, че Ти, Господи, си Бог и Ти ще обърнеш сърцето им към Себе Си!“ (18 глава).

Светата Библия разказва, че наистина огън паднал от висините и запалил жертвеника на Илия Тесвитаца. И тъй истината бляснала в очите на всички зрители. Народът паднал на колене. И цялата планина се изпълнила с шумни възгласи: „Господ е Бог, Господ е Бог!“ (18:39).

И отворило се небето пак за изсушената земя. И бликнали по нея потоци. Зашумяли реки. Животът наново закипял хубав и радостен.

Тъй говори Словото Божие, като описва живота и величавата борба за живот на тоя огненосен пророк на дълбоката древност Илия Тесвитаец.

Народът за известно време се опомнил. А царският двор продължавал да се разлага в отвратителни порочни зловония. Лозето на бедния Навутей се харесало на Ахава и Иезавел. Пожелали те градина да го правят за себе си. И по коварен начин нещастният Навутей бил изведен въвн от града и тук убит с камъни. И когато Ахаз се разхождал вече из новата си градина безстрашният Тесвитаец застанал пред очите му и с поглед навъсен и смрачен му казал: „Тъй говори Господ: на онова място, дето псета лизаха Навутеевата кръв, псета ще лизат и твоята кръв!“ Разтреперил се Ахав: „Ти ме намери, мой

враже!“ — „Да, намерих те, — казал пророкът, — намерих те, понеже ти се предаде да вършиш каквото е негодно пред очите на Господа!“ (III Цар. 21 гл.). Каква смелост и твърдост в борбата срещу стихията на злото!

Минали години. В сражение Ахав бил смъртно ранен. Кръвта му се разляла на същото място, където Навутей бил убит. И тук псета лизали и неговата кръв. Подобна зла участ постигнала и Иезавел: псета я разкъсали.

Тъй Илия Тесвитаецът, един от най-великите пророци на Израила, девет века преди изгрева на Витлеемската звезда разчиствал пътя на Божия Син в света. Като огнен вихър израсъл той на земята. А Словото Божие казва, че огнен вихър в края на живота му го грабнал от земята и отнесъл в небесата (Сир. 48:9; IV Цар. 2:11).

За неговото особено, изключително място в свещената история на света говори фактът, че той и пророк Моисей, славният вожд на израилския народ, били ония двама великани на духа от Стария завет, които се удостоили с високата чест да се явят на Тавор при Преображението на Спасителя и да беседват с Него за предстоящите Му изкупителни кръстни страдания (Лук. 9:30—31).

Колко дълбока бразда оставил св. пророк Илия в историческата съдба на Богоизбрания народ, се вижда от обстоятелството, че тоя народ е вярвал, че преди явяването на Месия той втори път ще дойде на земята. Той лично наистина не дошел. Но дошел св. Иоан Предтеча „в духа и силата на Илия“ (Лук. 1:17), дошел със същия оня огън, с който се явил и с който си отишел девет века преди това славният Тесвитаец. Тази истина е имал предвид Спасителят, когато е казал на учениците Си: „Илия вече дойде!“ (Мат. 17:10—12).

Както в старозаветната, така и в новозаветната история, в историята на Божията Църква, св. пророк Илия е един от най-високо почитаните герои-борци за спасителното Божие дело на земята. Неговата памет минава от век на век и от род в род все тъй жива и действена, както жива и действена се е показала неговата огнена личност в годините, когато сам той се е възправял смел и безстрашен срещу крепителите на езичеството и носителите на злото.

Д-р Т. п. ТОДОРОВ

ХУДОЖЕСТВЕН ОТДЕЛ

По пътя на живота

Вървиш по своя път спокоен и засмян,
че никому със злоба зло не си сторил.
на много, от кои си бил и си руган
намерил в себе сили и си им простил.

Защо в душата си горчилка да таиш
от злобата към тебе на злобника клет?
Животът кратък е — така си ти мълвиш —
защо да губя дни да чистя всяка смет?

Затуй са всякога замени твоите дни,
спокойно тупка нощем твоето сърце.
Животът ти поднася често изпитни,
а нивга не смрачи се твоето лице.

А тъй злъчно, скрито хулата на люде зли
без срам пред силни стръвно пръска смрад и кал!
И виждаш ти, и знаеш ти — не те боли,
такава чест клеветнику не си отдал.

Змията съска даже мирно да стоиш,
а случва се да хапе, даже спящ човек.
Тъй съска някой, а ти кротко си вървиш.
За змийски нрав напразно би се търсил лек.

Едно е само, от което си смутен:
че има мъдри, а на злобата речта
приемат, вярват и я скътват ден след ден,
не се досещат, че е плод на подлостта.

ЙОРДАН п. ИЛИЕВ

Къде отиваш, Господи?

(Петровденски разказ)

Старейшините със сълзи на очи уговаряха упоритият апостол Петър да напусне Рим, защото всеки миг можеше да бъде заловен, ала старият беловлас апостол отказваше.

Бедствието над християните в Рим се разрази страховито и неочаквано като връх на Нероновите безчинства. Това се случи тогава, когато сред оргните и убийствата „майкоубиенцът“, като възпяваше в пияно състояние загиването на Троя, опожарена от гърците, за да има представа как е горял този град, заповяда да се запали бедняшката част на Рим, т. е. почти целия град. Развихрени пламъци на стихийния пожар поглъщаха бързо старите сгради, сухите им покриви трещяха, грамадният пожар свиреше, съскаше, стенеше, виеше, бучеше, обезумели жени с разпилени коси тичаха и се хвърляха сред пламъците да намерят децата си, които пищяха за помощ; старци изгаряха живи. В това време Нерон, владетелят на света, от висините на една тераса, облян от сиянието на пожара, пееше и свиреше химни, унесен в бяна си за вечна всемирна слава. . . Какво струваше един град с жителите му, принесени в жертва пред олтаря на Аполона заради поета Нерон! А преситените от пиришества патрици, лицемерно се възхищаваха от бездарността му и се надпреварваха да гърсят по-цветисти и силни изрази, за да угодишат на щеславието му.

На сутринта старият Рим представляваше куп димящи развалини, а край брега на Тибър и по Марсово поле тристахилядна тълпа реवेशе до възбог и окайваше участта си. И както винаги става при такива бедствия, настръхналият народ потърси подпалвача. . . И го откри в „божествения“ император. Римските плебей почувствуваха, че им трябва една твърда, каменно здрава ръка и остър меч, която да ги поведе, за да турят край на една разюздана власт, за едно незапомнено потисничество и на целия низ от позорни безчинства. „Божественият“ цезар се изплаши: междусобичката започна, готова да се разрази в страховтна буря. Тогава опитните августиони удвигна своя „божествен“ повелител: те посочиха подпалвачите на Рим. . . За това им помогнаха жреците, весталките, оракулите и гадателите — озлобени, че храмовете им бяха празни. . . Римският народ, който издигна колосална бронзова статуя на „божествения“ Нерон и пред която жреците с арфи в ръце пееха протяжни молитви и принасяха жертви, бяха заплашени от новото учение, дошло от Иудея. . . Хиляден народ бил увлечен от проповедниците на това ново религиозно учение и забрави своите богове. . . Неразбрано, извратено, изопачено, озлобено бе онова което разносвачите на сплетни разказваха между възбудения народ за християните, назоваващи се така по името на своя основател. Те били до един зловредни люде, пълни с „ненавист към цялото човечество“.¹

За тях се разказваше, че отричали божествената власт на цезаря, мразели знатните и богатите хора, и пръскали сред народа „пакостно“ учение, което поразява с наглостта и хитростта си всеки разумен човек: че людете били равни помежду си, когато философите твърдяха, че робът е по-долен от скота, че жената няма душа и че редът на господари и роби, на силни и слаби, на потисници и потиснати, е ред свещен, непоклатим, както е непоклатим Юпитер и другите богове.

И ето, пуснаха слух, че тези християни са запалили Рим. . . Бесът на тълпите умело се насочи към тези „опасни“ люде, които за обща почуда не дадоха нито акъв отпор. Преторианците усилено ги търсеха. . . И догдето псыците на невинните огласяха въздуха, край бреговете на Тибър и Марсово поле, „божественият“ цезар щедро разливаше скъпи стари вина и раздаваше редки ястия за изгладнялите тълпи, на които се обещаваха грандиозни зрелища в амфитеатъра. . . Така се започна онова жестоко, невиджано до тогава масово изтребление на нещастните Христосови последователи. . . Настървеният народ безумствуваше наравно с отеечения цезар. Тълпите обаче не бяха доволни: християните доброволно се оставяха да ги измъчват, живи да ги изгарят, зверовете да ги разкъсват и прегърнати, със песни очакваха мъченическата смърт. . . И странно: в тази мълчалива съпротива и радостно приемане на смъртта имаше нещо величествено, непостижимо, една сила, която поразя и раздрусва мнозина.

Тъкмо през тези страховити дни и нощи апостол Петър достигна върха на всичко онова, което можеше да понесат силите на човека. Старият рибар, този непоклатим стълб на светото учение, обикалящ света цели 35 години след Възнесението Христово да разясни Христовото учение сега беше навсякъде, където океанът от човешки страдания го зовеше. . . Той не знаеше почивка. . . Ужасът не го сломи — обратното, той сякаш вля нови жизвени струи в изнемощялото тяло на стария апостол. . . Той влизаше в тъмниците, благославяше високо в амфитеатъра нещастните жертви, които в последните мигове вдигаха очи, за да зърнат неговата стройна фигура, с бяла вълнена тога, бяла брада, бели дълги коси, бял посох. . . Кротките му очи тогава проблясваха от решителност, а десницата му се вдигаше за благослов. . .

И ето — зрителите почнаха да различават този смел старец между стохилядното множество. Лотарните², чийто занаят бе много провървял, бяха и съгледвачи, и доносчици. Те умело се натрапваха за сенни³ и то на видни патрици при угощения, за да подслушват. И тези безделници и тунейдци, тъй много наводнили Рим, горди с името римски граждани, първи забелязаха и се усъмниха в апостола. . . Те виждаха, как обречените прегръщаха и целуваха коленете му, как жадно поглъщаха всяко негово слово, как близките им на тълпи го причакваха до вратата на смъртта, винаги придружен от едно русококо слабо момче на около 10 години. . . Малкият Назарий стана неволен издайник на апостола, който бе намислил да изведе християните от Рим. . .

Случи се така, че при пускането на арената голи, обкчени с цветя и разпуснати коси девойки да бъдат разкъсвани от гладни тигри — една от Неровите прищевки да има красота и зрелища — ап. Петър не издържа и с вдигнати към небето ръце гръмка извика:

— Господи, Господи, до кога!

Същият миг суровото сиво-сиво небе отведнъж потъмня. Силен вятър забуча остро, зловно, запница, нахлу и в амфитеатъра, връхлетя над зрителите и развя тогите им, повдигна пясък и прах и го захвърли в очите на хилядите римски граждани. . . Прахът заслепи и късогледия Нерон, който даде гневен знак да се спрат зрелищата. . . Над Рим плуваше тежка омара, която сега още повече се увеличи. Някъде далече засвятка, дочу се тътен от гръмотевица. . . И догдето народът да напусне цирка, над Рим, се разрази незапомнена буря със страховити мълнии и с едра като орехи градушка, която завъртя по металческите легионерски доспехи, затрака по голите глави на тичащите към храмови портики и базилики, постла улиците с лед. . . Прочутите римски лози бяха съсипани. Дойде и нощта през която бурята с нова свирепост налетя. . . С почуда римляните гледаха как градушката се сипе през цялата нощ. . . А върху грандиозната статуя на Нерона в Капитолия падна светкавица и в миг я стои. . . Това поразя суверените римляни. Страшната буря продължи непрекъснато три дни и три нощи. . . Изплашеният Нерон прне всичко като зловец по предзнаменование и напусна веднага Рим.

Ала лотарните, що бяха чули странните слова на апостол Петра, веднага донесоха за тях. . . Те ги преиначиха: първожрецът на християните предизвикал гнева на боговете с грозни клетви, сквернословия и кошуństwo. . . Той бил, според тях, таинствен заклинател. . . Озлобление то на тълпите отново преля — до сега много леко бяха наказвани християните! И с нова настървеност почнаха да ги търсят. Затърсиха и апостол Петра. . . Няколко пъти малкият Назарий с ридания разказваше как е бягал от тълпи преследвачи. . .

Старейшините повече не желяеха да излагат апостола — той трябваше да се спаси, за да спаси и последователите Христови и да продължи с нова сила своето дело. Те се силеха всячески да му докажат, че той им е нужен, той, камъкът, върху който се издига храмът Господен. . .

— Какво ще стане с нас, ако ти загинеш!

Развълнуван, светият старец с дълбока болка прне да напусне Рим, за да отведе след себе си цялото паство. . . Някъде далече, далече от този град на позора и проклятието!

И в тъмна нощ разплаканият апостол напусна Рим, волен от верния Назарий. Пътят им изви по Виа Апия, съ-

щия път, по който бе минал и се бе спрял Анибал със своите пълчища, по който бе преминал Крас с легионите си против въстаналите гладиатори, по който бяха минали безброй триумфални шествия на Помпея, Цезара, Брута, Касия, Марк Антоний, Октавияна, същия път, по който са били пренесени мъртвите Ноли и Тиберий. Дали апостолът мислеше за това? Ала момчето знаеше, че води един велик човек. В мрака се мяркаха горички, тераси, високи бели статуи, от лекня полъх върховете на кипарисите се превиваха и разтрошваха в тъмнината като грива на тичащ буен жребец.

Появи се и вилата на Сенека, учителят на Нерона и негова злочеста жертва — за миг ап. Петър се спря и погледна с тъга към китната величествена сграда. Вълнообразни, сякаш изрязани от човека, се чернееха срещу тях хълмовете, по които градушката бе унищожила богатите патрициански лозя...

Можеше ли през тази нощ някой римлянин да помисли, че по историческия път върви онзи немощен старец, който именно ще поведе целия свят по друг исторически път, сред сиянието на дивна светлина! Можеше ли Нерон за миг да допусне, че този немощен старец със своето учение за любовта ще преобрази света и ще унищожи Римската империя! Как би се задал от смях! Как би се смели и неговите августини! Ала Назарий сякаш предчувствуваше всичко това — той бе видял как този свят мъж устремява света към Бога, как е чрезмерно въздействено от словата му над отрудените, обременените, безправните, отритнатите... Момчето изпитваше неземна радост — най-после те напуснаха най-порочните от градовете, който му внуши само ужас и отвращение. Те ще се заселят някъде край морето, където ще посочи апостолът. И каква сила навяваше този старец, преминал през всички човешки беди и несгоди, човекът, който е живял и видял Господа, страданията Му, Възкресението Му...

Назарий си спомни, как ап. Петър отиваше над гробовете на нещастните Нероновни жертви — остатъци от кости, глави и съсирена кръв — и как падаше на земята със стон и молитва, а после как вдигаше сияещ поглед към небето.

Апостолът безмълвно вървеше. Понякога главата му се скланяше, очите притваряха. Върху лицето му при слабия светлик се мяркаше напад от страшно съмнение... От гърдите често се изтръгваше беззвучно ридание и посохът му трепереше. Как се стряскаше Назарий от неговите дълбоки въздишки!...

— Чедо, дали не съгрехих? — промълви старецът.

Назарий очудено чу тези неговни слова и потърси ръката му, за да я покрие с утешителни целувки.

— Защо изоставих паството си? — продължаваше апостолът. — О, Господи, посочи ми пътя! — молеше се той.

Безлъчни и бледи оставаха звездите... Наближаваше изгревът. Над хълмовете се виеше тежък облак, който заблестя кърваво. Короната на мощно, дебело дърво, с широко разперени клонове, почервена... Всичко бе потънало в безмълвие. Нямахме сутришен полъх, нито песен на птички. И сякаш кървава, с разръфани пламъци факла запалваше на изток пожар... Пурпур покри върховете на хълмовете... Момчето с ликуващ поглед гледаше как се събва и как един по един, сякаш изникват, се открояваха високите, стройни кипариси. Планините пламнаха във величествена красота...

Но изведнаж старият апостол се спря. Той бе внял поглед там, където трябваше да се покаже слънчевото кълбо. Ръцете му се затресоха. Лицето му стана лимонено жълто. Устните му потрепераха, сякаш се мъчеха да произнесат нещо, бялата му дълга брада като откосена се отпусна на гърдите му... Назарий се улови за дрехата му — той се изплаши от странната промяна, що ставаше със стария му спътник. Ето, че посохът му падна и той скръсти сухи ръце върху гърдите си... Очите му широко се разтвориха, устата му зашепнаха непонятни слова, а очите все тъй втречено гледаха... Момчето потърси с поглед онова, към което апостолът гледаше. Почувства гърчки: там по Виа Аппа, срещу тях се движеше някаква ослепителна светлина, сякаш самото небесно светило се бе откъснало и плуваше над друма... А светлината се спусна от хълма и почна бързо да нараства, да се приближава... Около нея всичко просветляваше като през лъчист летен ден. Дърветата трепваха, сякаш бърз полъх преминаваше край тях, птичките изхвъркваха от дърветата и шубраците, пропяваха с криле и възтор-

жено запяваха, като отново се смълчаваха, за да се подем песента им от онези птички, към чието гнездо се приближаваше странната светлина. Тя не се допираше до земята... Летеше, носеше се. Назарий бе поразен от онова, което виждаше, а още по-поразен остана, когато съгледа как ап. Петър се разтrese от радост, как засия лицето му от щастие и как от устата му се изтръгна буен, ликуващ клик:

— Христe, Христe! Господи наш!

И ето, светлината силно заблестя, спря се точно пред тях... Назарий притвори заслепен очи. А старият апостол с небивал корив се хвърли на земята и почна да прегръща и целува невидими нозе... Самият ап. Петър се обля със светлина. После той нададе вопъл, заплака неутешимо, като застана на колене със сплетени молитвено ръце:

О, Господи, защо с Кръста? — ридаше апостолът. — Къде отиваш, о Господи?

— В Рим... — чу Назарий слаб, като повеи на вятъра, кротък, ала пълен със скръб глас... Някаква топлина и тъга заляха сърцето на момчето и то коленичи и на свой ред заплака... Защото и Назарий видя Човека, облян в ослепителна светлина: той бе млад мъж, с руси дълги къдри и брада, в бяла одежда, босоног... Ала момчето бе поразено, че Човекът имаше следи от рани по ръцете и нозете и че носеше грамаден, тежък кръст... А Човекът говореше на падналия на земята апостол:

— Отивам да бъда повторно разпнат, защото ти напусна Моя народ!

— Господи, Господи, прости ми! — изстена старецът.

А Назарий, обхванат от чрезмерната сила и величие на този миг, протегна ръце, за да прегърне нозете Му, защото Го позна... И усети върху лицето си лекото, като полъх от пролетен вятър, допирание на ръка, която го благославяше. И момчето като закъсняло ехо повтори въпроса на стареца:

— Къде отиваш, Господи?

— В Рим! — чу Назарий отговора като шепот на нежни листа.

И в същия миг светлината се увеличи, разстла се, понесе се нагоре и сякаш се сля с изгриващите слънчеви лъчи...

Момчето стоеше като след съновидение... Ала ап. Петър бавно се повдигна, пое посоха си и се обърна с лице към Рим... Назарий дори не го зашита, защо тръгнаха обратно към града на проклятието... Момчето изпитваше неземна радост. Бодри, твърди, сякаш бе подмладен, бяха и стъпките на стария апостол.

Как се очудиха всички, когато го видяха да се завръща! Ала Назарий разказа онова, което се беше случило.

*
*
*

Ап. Петър сам се предаде, за да спре със своята смърт гонението срещу вярващите. Нерон бе отдавна избягал от града, измъчван от някакви страшни видения. Присъдата над апостола бе произнесена от двама освободени робини — да бъде разпнат на кръст. Това зарадва стария рибар. Той понесе жестокия побой с бичове и тогя. Ала сам не можеше да отнесе кръста си до лобното място. Тогава дойде едно момче. Бе слабо, десетгодишно и легионерите му се присмяха: как ще носи тежкия кръст!

— Той ще ми даде сили, — твърдо каза момчето и като целуна ръката на пребития апостол, грабна и понесе кръста пред очудените войници.

А на лобното място бе се събрал многохиляден народ, което озадачи стражите. Защо плачеха мнозина от тях? Защо ридаша тези жени от простия работен народ? Какъв беше за тях човекът, що разпъваха?

А ап. Петър вървеше с твърди стъпки. Вървеше гордо, тържествено, щастливо, като с усмивка вдигаше десница и правеше към изпращащите кръстен знак, което накарва стражите да го удрят с бичове. Те се опитваха да разгонят прииждащото многолюдие. Сякаш не водеха на смърт прост рибар, а някой прочут патриций. А когато момчето пусна кръста до ямата, апостолът се обърна към него, притисна го до гърдите си и го целуна:

— Бъди благословен, о Назарий!

Войниците го поглекоха към кръста. Чудно — този старец сякаш не изпитваше никакви мъки, когато забиваха в него гвоздените... Ала когато посегнаха към десницата му, гвоздеят падна и той успя да я вдигне и да осени и града, и насъбралите се, и цялата земя:

— За този град и за целия свят! — бяха последните му думи...

На същото това място в Рим, където Христос се бе явил пред апостол Петра, има издигнат малък храм с надпис: „Къде отиваш, Господи?“

Този малък храм привлича хиляди вярващи поклонници от цял свят — храмът на истината, на любовта и ми-

ра между хората. Там е и образът на момчето Назарий, станал ревностен апостол на Христовото учение.

К. КАМЕНОВ

ОТЗИВИ И БЕЛЕЖКИ

ИСТОРИЯ НА ЦЪРКВАТА В СЕЛО МАЛЕВО, СМОЛЯНСКО

Сгушено в дебрите на средните Родопи, малкото село Малево, Смолянско, е заселено, по предания на стария хора, около 1350—1400 година.

Това е станало при нашествието на турците, които след като покорили целия Балкански полуостров, започнали да затвърдяват властта се в превзетите места. Тогава още е имало насилствено потурчване на населението в Родопите. Станало е голямо раздвижване на народните маси, които за да избягнат потурчването, са се пръснали по родопските непроходими дебри и са образували малки селища. Така е израствало и село Малево.

Единственото село в Родопите, в което турски крак не е стъпвал през цялото петвековно робство, е положително се знае, е това село.

Една от причините е тая, че селото няма хубава земя, поминъкът е доста труден, а турците са търсели по-богати места. Втората причина е, че хората са се държали спрямо турците много жестоко и са всявали страх даже да се премине през селото, а не да се живее.

В селото не е имало и до ден днешен няма никакви други вероизповедания, освен православни християни. Нито католици, нито протестанти, нито сектанти са намерили почва за виреене.

До 1860 година селото е било без църква. Малевци се черкували в съседните села Оряхово и Хвойна, които са имали църкви и са по-стари села. В 1860 година с дружни усилия на цялото село е съграден хубав храм на сред селото. Храмът има четириъгълна корабоборзна форма по подобие на околните храмове. Кой малец е ходил и издействувал султанския ферман, не е известно. На южната врата на храма стои датата 1860 година на съграждането, а на сред храма, на камъка е дадена 1865 година — това е датата на освещаването. Главният майстор зидар на храма е бил някой си уста Митю Киряк от село Чепеларе. Камъните, особено тия за злите, са носени на ръце, на гръб и на мулета от доста далечно разстояние. На средата на храма е изобразен двуглав орел. Смята се, че това е емблемата на руското самодържавие. Камбанарията е градена доста по-късно от Георги Беленозов и син му Христо, пак от Чепеларе. Иконописците са много. Удивително е, че бонте на иконите и след сто години не са се изменили.

Първият свещеник на Малево бил Васил Атанасов Сгуровски.

Той е бил и първият архиерейски наместник на тогавашната Конушка околия. Преди ръкоположението си е бил кираджия. Ръкоположен е в град Ниш. Знае се, че е пострадал жестоко от турците. Има предания на стария хора, че в селото е идвал Левски, срещал се с отец Василий и други по-първи хора, но не намерили почва за революционен комитет и Левски си заминал. Озверения турците от тоя слух една нощ грабнали отец Василия и го закарали на Тъмреш, където господарувал Тъмрешкият бей Ахмед. По пътя го издили, скубали са брадата му, счупили двата му пръста на дясната му ръка. Починал е в дълбока старост на 14 февруари 1914 година.

Много от хората, които го помнят, казват, че когато благославял, не е могъл да движи пръстите на дясната ръка. Същият е бил примерен свещеник, добър баща и голям общественик.

По-възрастните казват, че го помнят с потури и една малка къса пушка, на която пишело „Свобода или смърт“. След неговата смърт енорията се завеждала от съседните свещеници Илия Ангелов от Оряхово, Иван Таhev от Хвойна и други.

¹ Исторически думи

² Лица, които заемат предварително място в църква, а после ги преотстъпват срещу заплащане.

³ Човек, който отива с поканения гост на угощение. Всеки гост е имал право да води такъв.

През 1918 година идва свещеник Димо Цирков, македонец, но не стоял много. През 1922 година в енорията идва свещеник Костадин Ангелов Станчовски, местен жител и служи до 1. I. 1943 година. Същият е още жив. Той е образец на скромен и добър свещеник, въпреки, че няма голямо образование. От 1. I. 1943 г. свещеник в селото е пишещият тия редове.

Свещеник ИЛИЯ НИКОЛОВ ЗАПРЯНОВ

КОНЦЕРТ ПО СЛУЧАЙ 30 ГОДИНИ ОТ ОСВЕЩАВАНЕТО НА СТОЛИЧНИЯ ХРАМ „СВ. МЪЧЕНИЦА ПАРАСКЕВА“

В поредицата от духовни концерти, които напоследък се изнесоха в салона на Софийската митрополия, чухме и концерт по случай тридесет години от освещаването на столичния храм „Св. мъченица Параскева“, уреден на 26 юни т. г. от Православното християнско братство при същия храм.

На това тържество присъстваха Негово Светейшество Българския Патриарх Кирил и Техни Преосвещенства епископите Траянополски Симеон и Макариополски Николай.

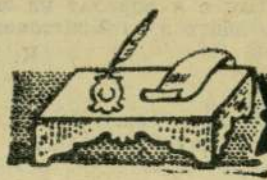
Братственият дамски хор под диригентството на Иван Попвасилев откри концерта с „Отче наш!“ — Римски-Корсаков и тропаря на св. мъченица Параскева. Първата част от програмата бе изнесена с участието на изтъкнати наши артисти. Артистката от Държавния музикален театър „Стефан Македонски“ Божана Продева изгълъни „Алелуя“ от Моцарт и „Приспивна песен“ от Регер (на пианото Богдан Костов). Народният артист Константин Кисимов с голямо вдъхновение рецитира стихотворенията „Пансий“ от Иван Вазов и „Луд гидия“ от Пенчо Славейков. Петя Ламбринова, също артистка от Държавния музикален театър „Стефан Македонски“, изпя молитвата на Тоска от едноименната опера на Пучини и „Молитва“ от Мусоргски (на пианото Богдан Костов). В края на първата част народният артист Николай Осипович Масалитинов със своя голям дар прочете художествено прекрасния разказ „Студентът“ от Антон Павлович Чехов и стихотворенията „Молитва“ от Александър Сергеевич Пушкин, „Молитва“ от Николай Василевич Гогол и „Молитва“ от Михаил Юревич Лермонтов.

След антракта братственият дамски хор под вещото ръководство на Иван Попвасилев изгълъни следните църковно-музикални творби: „Радуйтеся Богу, помощнику нашему!“ — Бортиянски; „Нине отпушаеши“ — Архангелски; „Господи, услыши молитву мою!“ — Архангелски (солистка Мария Керанова); „Хвалите имя Господне!“ — Добри Христов (солистка Димитрина Краева), единствената музикална творба от български автор, включена в концерта; „Господи, да не яростно Твоею“ — Ведел; „Тебе поем“ — Сапожников (солистка Леонада Войнова). Концертът завърши с тържествената хвалебствена песен на Амвросия Медиолански „Тебе Бога хвалим“ — Сарти.

Накрая Негово Светейшество поздрави всички, които участваха в концерта.

Поздравя и братствения хор при църквата „Св. Параскева“, който е постигнал много големи успехи под ръководството на Иван Попвасилев. „Аз и днес в църквата имах радостта да слушам братствения хор, а ето сега го слушам пак с истинска наслада. Задето слави Бога постоянно със своята песен, върху него да почива всякога обилно Божието благословение. На вас, присъстващите, сърдечно молихте успех в духовния ви живот. Вашето благочестие да вдъхновява всички труженици на св. Църква в тяхното богоприятно дело“ — каза Негово Светейшество.

МЕТОДИЙ ГРИГОРОВ

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЕТОПИС

У НАС

Панихида за Блаженопочиналия екзарх Йосиф. На 3 юли т. г., по случай годишнината от блажената кончина на приспоаметния екзарх Йосиф, в столичната катедрала „Св. Неделя“ бе отслужена от Негово Високопреосвещенство Неврокопския Митрополит Пимен заупокойна св. литургия, който произнесе и слово за живота и дейността на този бележит първоперарх на Българската православна църква (словото печатаме на уводно място в този брой). След светата Литургия, на гроба на екзарх Йосиф при храма „Св. Неделя“ бе отслужена панихида от Негово Светейшество Българския Патриарх Кирил, в съслужение на Високопреосвещените синодални архиереи Видинският Неофит, Доростолския и Червенски Михаил, Врачанският Паисий, Търновският Софроний, Старозагорският Климент и Преосвещените епископи Траянополският Симеон, Макариополският Николай, Браничкият Максим и Знеполският Йосиф и много архимандрити и свещеници.

Негово Високопреосвещенство Врачанският Митрополит Паисий вседушевно благодари на всички, които са имали любезността да го поздравят за деня на небесния му ангел — преп. Паисий Великий, 2 юли и им молитвуват от Бога добро здраве и благополучие в частния и обществения им живот.

Нов член на Св. Синод намален състав и нов председател на Върховния църковен съвет. Св. Синод в пълен състав в заседанието си на 5 юли е избрал на мястото на блаженопочиналия Ловчански Митрополит Филарет за член на намаления си състав Негово Високопреосвещенство Сливенският Митрополит Никодим и за председател на Върховния църковен съвет Негово Високопреосвещенство Старозагорският Митрополит Климент.

Наместник на овдовелия Ловчански Митрополитски престол. Св. Синод в заседанието си на 28 юни определи за наместник на овдовелия Ловчански митрополитски престол Негово Високопреосвещенство Врачанският Митрополит Паисий.

Съобщение. Завършилият курс на Софийската духовна семинария през 1924 и 1925 години (17 и 18 випуск) устройват другарска среща на 3 и 4 септември т. г. в Черепишката св. обител по случай 35—36 години от завършването на семинарското си образование.

Умоляват се съвикусниците да изпратят кратки биографични сведения за себе си от завършването на училището досега на отговорниците по срещата — за ония от 17 випуск на Васил Георгиев — София, Театъра за младежта — бул. Дондуков № 36, от 18 випуск — на Димитър Даскалов — Св. Синод, София.

Голямо църковно тържество. На 24 април, Томина неделя, т. г., бе осветен новият храм „Успение Пресвятия Богородици“, в с. Меден кладенец, Ямболски окръг.

В ЧУЖБИНА

Завършили са заседанията на архиерейския събор на Сръбската православна църква. Тези заседания се състояха от 29 май до 13 юни тази година. Според съобщения на югославските вестници, между другите въпроси, архиерейският събор взел решение за ръкоположение за Шабачко-Валевски епископ архим. Иоан, ректор на духовната семинария Св. Сава в Белград. За ректор на духовната семинария е назначен прот. Душан Касич, преподавател при същата семинария.

Еврейският въпрос в Западна Германия трябва да бъде изяснен. Тъй като западно-германското правителство упорито отказва да изясни тъй наречения еврейски въпрос, видният германски пастор Майер Леонард, служащ при катедралата в Щутгарт, организира на няколко пъти

В събота, 4 часа сл. обед се разнесе звънят на църковната камбана. Много богомолци се отправиха към храма Божий. Жадуваха да видят и чуят пристигналия за осветяването му дядо Никодим — Сливенският Митрополит.

Неделя сутринта вярващите напълниха храма. Съборното богослужение с бляскавите одежди на свещенослужителите и тържествените песнопения с особения чин на църковната служба за случая грабнаха сърцата им.

В края на богослужбата Високопреосвещеният Никодим каза отеческо слово. Той подкани народа да посещава новоосветения храм, да поддържа този светилник пред Бога, за да не угасва никога Божията светлина в живота и в света. Той се обърна и с похвални думи към труженика за изграждането на храма — енорийския свещеник. С голяма любов го насърчи в трудната, но достойна служба Богу и народу. А на дарителите-пожертвувателите каза, че с лептата си за изграждане на този земен, ръкотворен храм те полагат основите на вечното си жилище на небесата. Думите на дядо владика залегнаха дълбоко в душите на всички.

Паметно ще остане за вярващите от с. Меден кладенец осветяването на новия храм тук. То бе голямо църковно тържество, за което най-много допринесе дядо Никодим. От все сърце виделите и чулите го му благодарят и молитвено му пожелават здраве и дълголетие.

Съобщава: свещеник ПЕТЪР ТАТАРКИН.

Голямо отличие за български скулптур. Както е известно, преди десетина години в Америка първата награда за всеамериканския конкурс за най-хубава скулптура е дадена на българина Качамаков от Лясковец. Сега телеграфът донесе още една радостна новина — този път от Италия. Миналата година правителството бе обявило конкурс за проект за паметник на великия син на Италия — гениалния художник Леонардо да Винчи.

До този конкурс бяха допуснати художници от цял свят. Конкурсът беше анонимен. И сега телеграфът възвести в цял свят, че конкурсът е спечелен напълно заслужено от българина Асен Пейков. Журито единодушно се е спряло на проекта на Пейков, намирайки го не само за най-издържан исторически, но и с огромен художествен замисъл и импозантност. Както съобщава италианската преса паметникът на Леонардо да Винчи ще бъде издигнат в Рим на новия форум Фиумичино, гдето в съседство ще бъде новото грамадно гражданско римско летище.

Поправка. Братственият хор при храма „Св. Архангел“, който ще участва в прегледа на 12 до 14 юли т. г., е от гр. Хасково, а не от гр. Пловдив, както погрешно е отпечатано в бр. 25/25. VI. 1960 г. на „Църковен вестник“ — стр. 12.

публични събрания и с цитати от Священото Писание подчертавал, че пред Бога всички народи са равни. Няма елин или иудейн. Всички са равноправни чада Божии. Расизмът е напълно неоправдан от гледище на Църквата Христова. Освен това при енорийската църква пасторът организира голяма библиотека, гдето държи постоянно на разположение на всички най-разнообразна книжнина, изясняваща в истина и светлина еврейския въпрос.

Редактор: ЙОРДАН П. ИЛЕНВ